

PAHKULASIENET

FT, MML Oiva Nissinen, MTT, Alueellinen yksikkö, Lapin tutkimusasema, oiva.nissinen@mtt.fi

Yleisesti pahkulasieniä kutsutaan englanniksi *Typhula blight*. Mustapahkulasieni (*Typhula ishikariensis*) (speckled snow mold) aiheuttaa tuhoja nurmissa kun lumikausi on pitkä ja yhtäjaksoinen. Mustapahkulasieni aiheuttaa harvoin tuhoja siellä, missä lumikausi on lyhyempi kuin 120 päivää. Alueilla joilla lumikausi on pitempi kuin 150 päivää, mustapahkulasieni on useimmiten pahin tuhojen aiheuttaja nurmilla. Tuhojen määrää lisää routaantumaton maa ja korkea lämpötila sekä runsas kosteus kasvustossa lumen alla. Useimmiten tuhot ilmenevät nurmien harventumisena, jolloin erityisesti kevätsadon määrä vähenee.

Keväällä lumen lähdön jälkeen harmaan valkoisen rihmaston peittämät kuolleet lehdet ovat rihmamaisia. Kuolleiden lehtien ja versojen pinnalla on runsaasti pyöreitä läpimitaltaan 0,5-2 mm kokoisia aluksi pähkinänruskeita myöhemmin lähes mustia rihmastopahkoja. Pahkat varisevat nopeasti maahan ja säilyvät itämislevossa kesän yli. Rihmastopahkat itävät myöhään syksyllä muodostaen nuijamaisia 0,5-2 cm mittaisia harmaita tai vaaleanruskeita itiöemiä. Kasvit saastuvat syksyllä joko suoraan pahkoista kasvavan rihmaston kautta tai ilmaveintäisten itiöiden välityksellä.

Mustapahkulasienelle ovat suhteellisen arkoja kaikki yleisimmin viljeltyt heinälajit kuten timotei, nurminata, koiranheinä ja Englanninraiheinä. Niittynurmikka ja rehukattara ovat suhteellisen kestäviä. Mustapahkulasieni saastuttaa myös puna-apilaa. Nurmiheinälajikkeiden välillä on kestävyyseroja, joten taudin torjunnassa kestäväen lajikkeen

valinta on tärkeä. Tehokasta ja käyttökelpoista kemiallista torjuntamenetelmää ei ole. Oraiden liiallinen rehevöityminen syksyllä ennen talventuloa lisää pahkulasienien esiintymistä.

Ruskea pahkulasieni (*Typhula incarnata*) (grey snow mold) on verraten heikko taudinaiheuttaja nurmilla ja sen aiheuttamat tuhot ovat Suomessa verraten vähäiset. Nurmet toipuvat myös ruskean pahkulasienien tuhoista paremmin kuin mustapahkulasienien tuhoista. Sieni esiintyy yleisimmin siellä missä talvi on leuto ja epävakaakaan sekä lumikausi vähintään 3 kuukautta. Ruskeat rihmastopahkat ovat läpimitaltaan 0,5-3 mm ja niistä kasvaa syksyllä 0,5-3 cm korkuiset nuijamaiset harmaat tai vaaleanpunaiset itiöemät.

Asiasanat: nurmikasvit, pahkulasienet, talvenkestävyys, talvituhosienet, taudit, Typhula spp.

Kuva. Typhula ishikariensis. Itiöemiä syksyllä nurmessa. Kuva: Oiva Nissinen